

Moje žižkovské dětství

VI. pokračování

14. únor 1945

Odpoledne, krátce po 12. hodině a třicáté minutě, ve směru od Jinonic přilétlo několik desítek amerických fortresů a svrhlo bomby na Radlice, Nusle, Vršovice a především na Nové Město a Královské Vinohrady.

Naše rodina se v bytě zdržela a proto běžela ke sklepnímu úkrytu již za ohlušujícího hřmotu explodujících bomb, silného dunění a palby německých flaků.

Po odhoukání v posledních měsících již druhého aktivního, ale mnohem intenzivnějšího a tragičtějšího náletu na Prahu, jsem se šel s rodiči, osmnáctiměsíční sestřičkou Janou a bráškou Frantou podívat na Královské Vinohrady.

V okolí Sadů Svatopluka Čecha jsme našli chodníky i vozovky plné skla z roztržených okenních tabulí. Viděli jsme hořící či doutnajících domy, jiné v úplných troskách, lidi s peřinami a ranci, a s příslušníky Luftschutzpolizei. Východní část školy (čp. 920) přímým zásahem přišla o střechu a celé horní poschodí. Objekt Maceškova velkouzenářství (čp. 1254 se proměnil v sutiny.

Teprve později vyšlo najevo, že bomby nezasáhly jediný pro nacisty důležitý cíl, ale bohužel pouze obydlí českých civilistů. 701 lidí zahynulo a 1118 bylo zraněno. Těžké poškození postihlo na 190 domů a více než 90 stavení bylo zničeno úplně.

V domě na Karlově náměstí, který dostal plný zásah, přežila jen skupina lidí ve sklepním úkrytu. Pod zříceným objektem probděla asi šest hodin. Ve tmě a v úzkostech, než se k ní sklepem sousedního domu prokopali zachránci. Mezi vysvozenými dřevkami byla i ta, která v době kdy píše tyto řádky (r. 2002), stojí 44 roků

po mém boku! Její teta však nálet tehdy nepřežila.

Podle mého „Deníku 1945“ jsem se v následujících dnech a týdnech proháněl v Tomkově ulici (Čajkovského) na koloběžce a na jízdním kole, vozil sestřičku Janu v kočárku, dojížděl do tátových kin Pod Táborem v Hrdlořezích a Kačerov v Michli, a tu a tam - při vyhlášení leteckých poplachů sirénami - trávil s ostatními čas ve sklepě.

Neméně tragický další nálet na Prahu - před polednem 25. března 1945, a vedený směrem od Hostivaře a Malešic na Kbely, Hloubětín, Libeň a zároveň na vysočanské průmyslové objekty, si vyžádal 370 mrtvých a 90 zničených budov. Naší rodiny se však tolik nedotkl jako úder proti blízkým Vinohradům, protože na severovýchodě Prahy jsme neměli žádné příbuzné.

I když... - V Horních Měcholupech také nikdo z našich příbuzných nebydlel, a přesto právě tam přišla málem o život celá rodina strýce Ferdinanda. - V neděli 1. dubna 1945 strýc, teta Alžběta, devítiletý Ferda a jednoroznáčnice Hana cestovali vlakem do svého kina v Kolovratech. Ani tam nedojeli. Těsně u zastávky Horní Měcholupy na vlak zaútočilo asi pět amerických hloubkových letců, tzv. kotlářů a razantní palbou z bezprostřední blízkosti prostřílelo sousední vagon a kotel lokomotivy.

Co tu neděli 1. dubna strýcová rodina prodělala, jsme zatím nevěděli. Byli jsme jako obvykle v Hrdlořezích a zažili jinou, nezvyklou událost.

K tomu však musím předeslat, že otec si dobře pamatoval krádež našeho rodinného filmového majetku, vraždy Karla a Růženy Prokúpkových a Aloise Neliby, a z vlastní zkušenosti incident, kdy jej doslova se-

řval německý důstojník s umřelou lebkou na čepici, protože táta nedal na křižovatce u Muzea přednost jeho vojenskému vozidlu. A věděl i o tom, že v pasáži Lucerny jeden civilista - avšak s odznakem NSDAP na klopě dal pokořující facku jeho bratrovi, protože Ferdinand hledící zamýšleně do země, do něho nechtěně naražil. Přes všechna příkoří a národní útlak ze strany okupační moci však v tátovi převládlo lidství, filantropický přístup k člověku bez ohledu na národnost a rasu.

Když jsem ten den s otcem stál u otevřených dveří hlediště kina, zahlédli jsme průchodem z ulice Pod Táborem zvolna přicházejícího německého vojáka. Nohu a ruku měl v obvazech a namáhavě se pohyboval pomocí berlí. Bylo nám oběma jasné, že válečný invalida přichází z protějšího lazaretu. (V něm zastával důležitou funkci SS Sturmbannführer dr. Ungemach. Dnes je v objektu policejní škola.)

Táta chtěl nemohoucímu invalidovi pomoci a dovést jej k sedadlu. Přistoupil k tělesně postiženému a beze slova jej jemně uchopil pod paží. Se zlou se potázal! Voják se štítivě vyvlékl z otcovy ruky a vztekle vyhrkl: „Ich brauche keine Hilfe für Zivilisten und datzu von einem Tschechen!“ (Nepotřebuji pomoc od civilisty a ještě k tomu od Čecha!)

Otec byl chováním voják natolik vyveden z míry, že ještě+ě na sklonku téhož dne mi dal najevo to, co si dávno myslil a co se nebál před námi dětmi říkat. Při návratu z našeho biografu, když jsme před sokolovnou, přímo u žižkovské tržnice oba vystoupili z tramvaje č. 21, táta mávnul rukou do míst, kde pro zástavbu a především pro naprostou tmu ani nemohla být vidět petřínská rozhledna. A pronesl prorocká slova: „Tímhle směrem je západ. Rusové jsou někde u Komárna. To je na Slovensku, víš? Ale Američani jsou už daleko za Rýnem a postupují rychle. Určitě

přijdou do Prahy první. Američani musejí přijet od táhleté strany!“

Válka končí

V dalších letech Sověti zcela ovládli Bratislavu a Vídeň a zahájili berlínskou operaci. Koncem dubna zavlály prapory se srpem a kladivem nad Brnem a Moravskou Ostravou. Američané se dostali do Lipska, Mnichova a Chebu.

Úterý 1. května 1945. Tak jako každý den došel jsem do trafiky A. Vlacha pro Národní politiku a poté s potravinovými lístky a bandaskou do Bofivojovy ulice pro nalévané mléko. Po snídani jsem ze sklepa přinesl uhlí a pak obešel několik obchodů se zeleninou, abych si vyprosil odpad pro krmení králíkům.

Dávno již zhasl den a nastávala noc. Okna naší kuchyně zastíraly dvě velké plstěné pokrývky zelené barvy, a nepropouštěly sebemenší zář světla do protektorátní tmy. Oba mladší sourozenci Franta a Jana už spali, jen máma a já jsme byli vzhůru. Čekali jsme až se táta noční tramvají vrátí ze svého michelského kina Kačerov.

Před 23. hodinou jsem přejížděl po stupnici zapnutého rozhlasového přijímače. I když moje školní němčina se dala klasifikovat jen jako „uspokojivá“, tentokrát jsem hlášen v originále rozuměl dobře. Vážný strohý hlas oznamoval, že „vůdce Adolf Hitler padl v boji o říšské hlavní město Berlín“!

Ta nenadálá zpráva na mne zapůsobila tak, že jsem ji okamžitě zapsal na okraj 44. strany právě rozečtené dobrodružné knihy J. Hendryxe „Ztracená loď“.

V tu chvíli se vrátil domů táta. S neskrývaným zájmem vyslechl ode mne vzrušující novinu. Dokonce vyšel na chodbu a zazvonil u dveří svého bratra Ferdinanda. Oba pak setrvali u našeho přijímače a prohlásili: „Teď už to dlouho trvat nebude!“

Ve středu 2. května 1945 protektorátní tisk zveřejnil černě orámovanou Hitlerovu

fotografii, a sdělil, že „Vůdce, bojující až do posledního dechu, padl za Německo na berlínských barikádách!“.

V sousedním domě čp. 1094 ve Dvořákově ulici, jedna žena, jejíž IQ hraničil s nesvéprávností, jediná v naší ulici a snad i na celém Žižkově, vystrčila z okna černou vlajku. (Přesně za týden jsem na ulici byl svědkem její inzultace. Ani to ji zřejmě nepoučilo Na začátku normalizace, ve dnech 27. a 28. října 1969, ta samá žena, jediná v naší ulici a snad i na celém Žižkově, vystrčila ze svého okna vlajku se srpem a kladivem.)

4. květen, pátek

V odpoledních hodinách na jedné ze dvou hlavních žižkovských tepen – třídy Lutherově (Seifertova), začal neobvyklý ruch. Stál jsem s mámou u zastávky elektrické dráhy č. 2 a č. 7 na Sladkovského náměstí a pozoroval činnost pobíhající skupiny školáků. S míčlenlivým souhlasem řidičů a průvodčích tramvajů děti na předních částech motorových a na koncích vlečných vozů – zalepovaly německé

oznamovatele směru. Zvláště aktivně si počínala asi třináctiletá mulatka, dcera známého černocho Esava, majitele hostince na nároží Jakoubkovy a Prokopovy ulice.

S nastalým šerem začali odvažnější živnostníci již tu a tam odstraňovat německé vývěsní štíty a nápisy. Jeden trafikant vyřešil teď už nežádoucí německo-český text „Tabak – Tabák“ tím, že nad první slovo přimaloval ještě jednu čárku.

Večer, tak jako v posledních letech po každé, jsem v domě čp. 1150 stáhl u balkonů mezi poschodími, a to od půdy až po přízemí, černé zatemňovací rolety.

Co vypukne zítra jsem nemohl vědět. Stejně tak i dva potenciální příbuzní naší rodiny dosud netušili, že jim zbývá už jen pár hodin života...

V historii se obrátil list...

Miroslav Čvančara

P. S.: Zda někdy napíši pokračování, záleží na zájmu čtenářů, a také budu-li živ a zdrav!

O DOMOVNÍCH ZNAMENÍCH NA ŽIŽKOVĚ

Hovoříme-li o domovních znameních, máme vždy dojem, že jde o záležitost, která je velmi stará. Jistě na nás působí především to, že procházejíce ulicemi starých středověkých a časně novověkých městských čtvrtí vidíme domy, které mají nad vchodem nebo na fasádě v průčelí obraz nebo plastiku (např. sochu nebo sloup), zobrazující domovní název. Bývala to kdysi, v době kdy ještě neexistovala stálá pojmenování ulic a náměstí a samozřejmě ani popisná ani orientační čísla, velmi cenná pomůcka pro nalezení adresáta.

V našich zemích se takováto domovní znamení objevují již ve 14. a na počátku 15. století, kdy jsou uváděna také v písemných pramenech (v zápisech městských knih). Bude dobře, když si připomeneme, že král Václav IV. povolil cechu štítařů (malíři, kteří zdobili štíty), aby zdobili domy malovanými znaky (erby) a štíty. Rozhodl tím spor mezi nimi a malíři obrazů, kteří zdobili vnitřní prostory domů a kostely malovanými obrazy. Ve 20. letech 15. století se domovní znamení stala významnou pomůckou pro orientační a evidenční účely. V 17. století povoloval dokonce domovní znamení panský úřad. Nejdříve se tak dalo na Novém Městě Pražském, později i na Starém Městě Pražském. V 18. století (v roce 1780) se stala domovní znamení jen výzdobným prvkem, protože zavedením popisných

čísel podle městských čtvrtí ztratila původní smysl. Stalo se tak v roce 1805. Až v roce 1878 byl zaveden dnešní způsob označování domů popisnými čísly (v rámci katastru obce) a číslly orientačními v rámci ulic.

Domovní znamení samozřejmě nebyla odstraněna, stala se však pouze výzdobným prvkem domovních fasád. V období klasicismu a empiru byla velmi oblíbená a stala se výraznými památkami, které dokreslují interiér měst – a zároveň také dokumentují vkus a názory majitelů (či stavebníků) domu. Zároveň jsou dobrou ukázkou umělecké i řemeslné dovednosti těch, kdo byli jejich autory.

V roce 1986 a 1987 jsem provedl zevrubný průzkum zachovaných domovních znamení na starém Žižkově. Vedlo mne k tomu to, že A. Srb a J. Houba ve své monografii o Žižkově (Město Žižkov, Praha 1910) podali také soupis domů, u nichž mne překvapily jejich zajímavé názvy, které leckde předpokládaly také nějaká označení domů buď nápisy nebo obrazovým či plastickým označením. Výsledky jsem shrnul v článku ve 46. čísle Zpravodaje Klubu přátel Žižkova. Tenkrát jsem zjistil, že celá řada zajímavých domovních znamení již zmizela v důsledku rychlé asanace jádra starého Žižkova, aniž by byla nějakým způsobem zachycena, jak ještě uvidíme.

Napřed bych však rád řekl něco o významu domovních názvů a znamení právě na Žižkově, v areálu nově vzniklého města, jež bylo založeno na zeleném drnu v druhé polovině 19. století a právně se stalo městem až v roce 1881 (15. května). Žižkov vyrostl v období tzv. historismu, který začíná v polovině 19. století a trvá skoro až do konce 19. století, kdy je postupně vytlačován secesí. I období secesní poznamenalo město dalšími historizujícími prvky zejména v období politické emancipace českého národa v rámci tehdejšího habsburského soustátí Rakousko-Uherského.

Nutně se toto období projevuje ve výzdobě domovních fasád zálibou v historizujících prvcích a konečně také v tom, že se objevují domovní znamení i názvy domů. Právě tyto domovní názvy a znamení představují významný doklad pro ráz doby i pro názory těch, kdo domy budovali a vlastnili. Jak domovní znamení, tak i názvy domů prošly sítím let a zachovaly se jen v poměrně malém počtu – z celkem 211 domů, které nesly jméno nebo domovní znamení, nebo o název – domovní neslo 23 domů a 25 názvů domů, jež se zachovaly dodnes. Mnoho domovních znamení nenávratně zmizelo. Některá z nich zasahovala větší část ploch fasády domu a byla provedena technikou připomínající sgrafita. Mám tím na mysli např. dům v Jeseniově ul. č. 21 (číslo popisné 358/XI), zbořený při asanaci. V tomto případě byl na fasádě romantický obraz rytíře a nápis U Koudelky z Žitenic.

Domovní znamení se zachovala na území, vymezeném Husitskou a Koněvovou tř., třídou Seifertovou a Náměstím Barikád, dřívě Pernštejnovým. Další hranici tvoří ulice Řehořova. Tamtéž se zachovala domovní znamení dodnes, ovšem s výjimkou části mezi Náměstím Barikád a Prokopovým nám., kterou spolkla bez náhrady asanace a nová výstavba zcela změnila její charakter.

Značná část názvů domů navazuje na zaniklé pomístní názvy na Žižkově. Patří sem názvy jako Rožmitálka (v Koněvově č. or. 85, čp. 1994/XI) nebo Na Sklenářce (Seifertova 28, čp. 22/XI), či Proutková (Husitská 1, čp. 888/XI). V případě Rožmitálky a Proutkové šlo o názvy vinic, Sklenářka se jmenovala usedlost. Totéž platí o názvech domů Na Výšince v Kubelíkově ul., kde jde o paměť na usedlost Výšinka. Známa Komotovka je zvěčněna v názvu restaurace (Řehořova ul. 15, čp. 938/XI), proměněná nyní v bankovní úřadovnu.

Tyto nápisy bývají zpravidla v ozdobném rámečku na průčelní fasádě.

Samozřejmě byly i jiné názvy, odvozené od polohy domu v ploše Žižkova – do této sku-

piny musíme zahrnout jména jako Na Smetance (opět pomístní název, odvozený od jména hospodářské usedlosti Smetanka (Sudoměřská ul. 1, čp. 842/XI), nebo Sabenovka (Husitská 24, čp. 753). Někde také určuje název domu jeho polohu, např. U kříže (Jeseniova 12, čp. 838/XI) nebo U Olšanského rybníka (Olšanské nám. čp. 814/XI – byl zbořen v rámci asanace).

Mezi názvy domů najdeme i názvy, vzniklé zcela libovolně – např. U sloního zubu (Rokycanova 20, čp. 242/XI), nebo U rytíře českého (Jeronymova 4, čp. 88), dané obecným romantismem.

Velmi zajímavou skupinu názvů domů váže nějaká historická událost, nebo historická epocha. Někdy je ten název velmi zajímavý, svým způsobem i poučný. Tak je to u názvu U Ferdinanda Dobrotivého na tř. Seifertově (čp. 725), který byl zdánlivě projevem loajality k císařskému domu habsburskému, ve skutečnosti byl projevem nesouhlasu s habsburskou politikou po r. 1848, kdy musel Ferdinand Dobrotivý abdikovat a na jeho místo nastoupil František Josef I., který však nebyl na rozdíl od svého předchůdce korunován na českého krále Svatováclavskou korunou (ač to v 90. letech zvláštním reskriptem slíbil. Jeho reskript se pak, po nesplnění panovníkova slibu, tiskl na zvlášť jemném klosetovém papíře na znamení nesouhlasu české veřejnosti s c. a k. politikou), takže můžeme tento domovní název zařadit do skupiny názvů, v níž byly domy pojmenovány podle Karla Havlíčka Borovského, Palackého či Riegra nebo Grégra. Bohužel tyto názvy se nezachovaly.

Jiné domovní názvy jsou reminiscencí na názvy domů v historické části Měst Pražských. Jako příklad uvedeme název domu U zlaté šuky (analogický název je na Starém Městě Pražském), nebo název restaurace U krále Brabantského (název podle hospody na Malé straně, kam podle pověsti chodíval král Václav IV.)

Další názvy, kromě vysloveně libovolně vybraných, poskytují další zajímavé výpovědi k našemu tématu. Těch libovolně vybraných je asi 16.

V. Sakař
(Pokračování příště.)

OBČANÉ ŽIŽKOVA NEMYSLÍ JEN NA SEBE

Vzpomínáme, že je tomu rok, co povodň Vltavy zachvátila ničivá povodeň. Žižkováci nezůstali ani v této tragické chvíli nečinní. Byli schopní i v této nejvyšší nouzi konkrétně pomáhat – konkrétně zaplavené obci Štěchovice. Intenzivní spolupráce Žižkovské Farní charity a zaplavených Štěchovic se zrodila již v průběhu povodní v srpnu 2002. Součástí aktivní pomoci byl benefiční koncert v kostele sv. Prokopa na Žižkově. Vstup na benefiční akci byl volný, minimální vstupné však činilo 80 Kč. Výtěžek byl ještě v průběhu koncertu předán starostce obce Miloslavě Vlčkové.

Farníci na Žižkově byli solidární s těmi, které tato událost hluboce zranila. Již ve středu 14. srpna 2002, kdy Vltava v Praze teprve začínala kulminovat, byla obec Štěchovice, která leží přímo pod Štěchovickou přehradou, ze čtyř pětín zaplavena. Právě v ten den se zrodila intenzivní spolupráce žižkovské Farní charity při organizování pomoci postiženým obyvatelům obce. Iniciativy se ujal žižkovský katolický farář P. Miloš Szabo, který ve Štěchovicích působil jako duchovní. Ukázalo se, že tato osobní motivace a osobní kontakty jsou velmi účinné a významné pro obě strany.

Plných 20 dnů se v centru FCH na Žižkově (Čajkovského 36) sbíralo vše, co postižená obec potřebovala. Bezprostřední kontakt s obecním krizovým štábem umožnil podávání aktuálních informací o potřebách obce jak formou letáků, rozšiřovaných po městské části Praha-Žižkov, tak formou krátkých zpráv v Českém roz-

hlase a v Žižkovských Radničních novinách. Lidé pomáhali: v centru a ve farním krizovém štábu se vystřídalo 112 lidí, mezi nimiž nechyběli ani duchodci, jejichž pomoc zejména při roznášení letáků s prosbami o pomoc byla velmi cenná. Z centra vyjelo celkem 14 plných tranzitů s humanitární pomocí. Centrum navštívily i známé osobnosti, mj. malíř a herec Miloš Nesvadba a zpěvačka Marie Rottrová. Od 18. 8. začaly do Štěchovic vyjíždět také organizované skupiny dobrovolníků. Prostřednictvím FCH pomáhalo 228 jednotlivců. Největší skupina vyjela 24. 8., kdy v koloně aut odjíždělo 40 převážně mladých lidí, ochotných pomoci všude tam, kde to bude opravdu zapotřebí.

K žižkovské Farní charitě se přihlásila také skupina dobrovolníků ze Šumperka, z oblasti, kde právě štěchovičtí farníci pod vedením nynějšího žižkovského kněze pomáhali s odstraňováním povodňových škod v roce 1997.

Všechny dobrovolníky čekala každé ráno podrobná instruktáž a někdo s farností vždy pro všechny připravil bohatou svačinu, přímo ve Štěchovicích jim FCH zajistila teplý oběd. Práci žižkovské FCH ocenil i místní krizový štáb a její ředitelku Márii Uhnákovou pověřil, aby monitorovala aktuální potřeby jednotlivých postižených domů. Lidé, které postihly povodně, však čekala stále nová a nová práce. Deset domů bylo zdemolováno a další čekaly na rozhodnutí statika.

Finanční sbírka žižkovské FCH byla určena přímo konkrétním lidem. Celková

částka se do 20. září 2002 vyšplhala do výše 380 tisíc korun. Všechny 56 postižených domácností tehdy obdrželo barevnou peněžní poukázku, na jejímž základě jim obecní úřad vyplatil v hotovosti 7 tisíc korun.

O loňských Vánocích přišla Farní charita v Praze 3 – Žižkově s novou formou pomoci postiženým Štěchovicům. V žižkovských kostelích stály od neděle 17. 11. vánoční stromy, na nichž byli místo ozdob papíroví andělíčky. Na každém u nich bylo napsáno přání některého z vyplavených

štěchovických obyvatel. Žižkovští farníci si mohli přáníčka přečíst vždy v neděli po bohoslužbách a podle svých možností si vybrat jednoho nebo i více andílků, sundat je ze stromku a do 15. prosince koupit příslušný dárek.

Dárky, zabalené ve vánočním papíru s přilepeným andílkem ze stromu se shromažďovaly na faře. Obyvatelům Štěchovic byly odevzdány během vánočního koncertu v kostele sv. Prokopa.

Podle zpráv z tisku upravila iv

100. VÝROČÍ ZALOŽENÍ GYMNÁZIA V PRAZE – ŽIŽKOVĚ

Vzpomínáme stého výročí založení gymnázia v Praze – Žižkově, které bylo úředně vyhlášeno dekretem císaře Františka Josefa I. dne 26 června 1903. Vlastní vyučování začalo ve školním roce 1903-1904, zpočátku v provizorních budovách. Charakter gymnázia byl vysloveně zaměřen na klasické vzdělání, tj. na literaturu, klasické jazyky latinu a řečtinu, historii a další. prvním ředitelem v období c. a k. Rakousko-Uherska s titulem vládní rada byl Antonín Šetelík (připomínáme jméno Antonína Šetelíka, otce Jaroslava Šetelíka – malíře, který se oženil s Ludmilou Bílou, dívkou

zaslíbenou Milanu R. Štefánikovi, o kterém jsme psali v ŽL č. 18.).

Po dobu stoleté existence gymnázium prošlo řadou změn, často v souvislosti s geopolitickým vývojem v Evropě. Poslední takovou změnou byla přeměna gymnázia na obchodní akademii, která se v čele s ředitelem ing. Zdeňkem Kesnerem obětavě zapojila do stoletých oslav.

Gymnázium dalo naší vlasti řadu vynikajících umělců, vědců, pedagogů, politiků a dalších mužů a žen známých doma i ve světě. Na prvním místě je třeba uvést laureáta Nobelovy ceny za literaturu, básníka a spisova-

tele Jaroslava Seiferta, bytostně spjatého s Prahou, Žižkovem i naším gymnáziem, což s láskou vyjádřil ve svém díle „Všechny krásy světa“. Po něm by bylo možno vyjmenovat celou plejádu dalších významných osobností z řad pedagogů i žáků.

Bez nároku na úplnost a proslulost uvedeme skupinu jazykovědců: prof. Felix Tauer (arabista), dr. Pultr (japanolog a koreanista), dr. Pavel Poucha (sinolog a znalec tibetštiny), dr. Edvard Beneš (bohemista, germanista), dr. Kamil Fürst (znalec latiny a řečtiny), prof. Rudolf Veselý (arabista), dále historik prof. Miroslav Hroch (čestný doktor univerzity v Uppsale a Halle an der Salle).

Mezi význačné spisovatele se zařadili prof. Jaroslav Žák, dr. Kupka a Karel Michal, a významný hudební skladatel Zdeněk Marat.

S úctou vzpomínáme na tyto i další absolventy a žáky našeho gymnázia, žijící i zemřelé, kteří by neměli být zapomenuti zvláště ve dnech oslav stého výročí gymnázia.

Dr. Masák

Ze vzpomínek Jaroslava Seiferta

Do nové, právě otevřené budovy žižkovského gymnázia v Libušině ulici, která byla již téměř na rozhraní Žižkova a Vinohrad, vstoupil jsem poprvé jako primán. Jestliže dnes tyto čtvrti již dávno splynuly, bývaly doby, kdy rozhraní bylo zřetelné. Ulici už dávno přejmenovali na ulici Kubelíkovu a klasické gymnázium je zrušeno. Řekl bych, na mou věru, že je to škoda.

Nebyl jsem dobrý žák, ale na léta v tomto ústavě vzpomínám div ne se slzami v očích. Vděčím té škole za mnohé.

Budova ústavu, nijak zvlášť význačná, vřazená mezi šedivé činžáky, třpytila se uvnitř novotou. Okna, tehdy nezvykle veliká, zaplňovala chodby i třídy světlem a přívětivou pohodou. Ze všeho nejvíce mě však v budově zaujalo krásné a jisté kvalitní linoleum. Bylo červené jako jen trochu tmavší růže stolistá a plnilo budovu nezvyklým, ale příjemným pachem. Běda mu! – pomyslíl jsem si. Bude muset vydržet nápor žižkovských školáckých bot, namnoze okovaných podkůvkami a někdy dokonce i kasárenskými cvočky.

Linoleum vydrželo. Já ne! Nedokončil jsem studium v těch krásných síních plných slunce a latinských hexametrů.

(Jaroslav Seifert, Všecky krásy světa)

KDO BYL PhDr. JINDŘICH BARVÍŘ?

J. L. Barvíř (1863-1952) byl význačný petrograf, geolog a montanista. V letošním roce si odborná veřejnost připomíná 140 let od jeho narození. V Žižkově bydlel během svého života dvakrát.

Narodil se 15. července 1863 v Cholticích nedaleko Heřmanova Městce ve východních Čechách jako syn mlynáře Josefa Barvíře. Během středoškolského studia začal publikovat své první historické a místopisné práce. V letech 1881-1885 byl posluchačem české univerzity v Praze. Poté v letech 1885-1889 působil jako vychovatel synů Jindřicha hraběte Haugwitze v Náměšti nad Oslavou. Později se stal posluchačem filosofické fakulty ve Vídni. Od roku 1893-1897 se stal asistentem mineralogického ústavu české univerzity a poté se stal soukromým docentem petrografie. Určitou dobu pracoval ve Vídni a německém Greifswaldu.

Po r. 1893 se J. L. Barvíř začíná zajímat o středočeská ložiska zlata z hlediska petrografického a geologického z pohledu báňsko-historického. Po sňatku s Marií Koblihovou, pocházející z významné jílovské měšťanské rodiny, přichází na svět dcera Olga (1898-1985), věrná jeho spolupracovnice a pomocnice.

V roce 1896 byl zvolen mimořádným členem Královské české společnosti nauk. V r. 1902 získal titul mimořádného univerzitního profesora. Osud však J. L. Barvířovi nedopřál získat místo řádného vysokoškolského pedagoga na pražské univerzitě. J. L. Barvíře od dětství přes období vysokoškolského studia až do pokročilého věku provázely značně nejisté finanční podmínky a byl proto jen suplujícím učitelem přírodopisu na reálce v Praze-Karlíně, pak v reálném gymnáziu v Křemencově ul. a na reálce v Ječné ul. Od r. 1897 se stává skutečným učitelem a později profesorem na reálném gymnáziu v Žižkově, kde působil v letech 1897-1910. V této době bydlel v Žižkově v Lupáčově ul. čp. 93.

Po r. 1910 odešel učit do Plzně, právě snad z existenčních důvodů, aby se znovu vrátil v r. 1919 do Prahy. V roce 1926 odchází do výslužby, když byl před tím jmenován čestným občanem Nového Knína a později i města Jílového u Prahy. J. L. Barvíř v Jílovém v podstatě nikdy déle nežil a trvale pobýval v Praze.

Na sklonku života znovu bydlel v Žižkově, Fibichově ul. č. 1586/XI, kde po delší nemoci umírá 26. května 1952. Po obřadu v kostele sv. Vojtěcha v Jílovém u Prahy byl 31. 5. 1952 pohřben do rodinné hrobky na hřbitově Božího Těla, kde odpočívá dnes společně se svou manželkou a dcerou.

Během svého života napsal mnoho publikací o výskytu českého zlata, jehož těžbu se snažil oživit. V roce 1895 doporučil J. L. Barvíř obnovit jílovské doly s důkladným prozkoumáním moderními geologickými metodami a vyslovil naději na dosažení dobrých výsledků jílovského zlatonosného revíru nalézajícího se cca 20 km jižně od Prahy. Tato oblast měla svou téměř tisíciletou tradici těžby a její význam byl předmětem mnoha prací a monografií. J. L. Barvíř měl tak hlavní zásluhu o poznání nejen historie těžby a ložiskové situace v jílovském revíru, ale též v okolí Nového Knína, Kutné Hory a v řadě dalších míst.

Významným přínosem jsou Barvířovy práce, které publikoval během padesáti let. Více než 230 odborných článků vyšlo např. v edici Archiv pro přírodnické zkoumání Čech, psal do Kottova slovníku, do Památek archeologických, Vltavských proudů a měsíčníku Metoda. Vychoval řadu našich vynikajících mineralogů-petrografů, jako byli např. F. Slavík, V. Rosický, J. Kratochvíl. V povědomí geologické veřejnosti je J. L. Barvíř zapsán jako petrograf, ale věnoval se i chemii, fyzice, meteorologii, vlastivědě a historii. V jeho životě jsou však místa, jimž historiografie zůstává mnoho dlužná. Snad je to tím, že on sám se narodil v nesprávnou dobu a tak zůstal pro českou petrografii pouze nadějí, kterou se podařilo naplnit bohužel jen dílčím způsobem. Přesto se stal významnou osobností geologických věd, žijící delší dobu v Praze v Žižkově.

V. Micka

Přichází podzim

- nejen ten s barevnými listy, s krátkými dny a prodlužujícími se nocemi, s mokřými chodníky a pofukujícím větrem. Přichází také Nekonvenční žižkovský podzim Jiřího Hoška. V žižkovských ulicích, sálech, kostelech, na různých neobvyklých místech – jinak těžko dostupných, zazní hudba.

Prostřednictvím hudebního umění ve spojení a herectvím představují se veřejnosti pozoruhodná a mnohdy neznámá díla.

Tento festival je jedním z dalších hudebních festivalů v Praze a to nikoli v centru, ohraničeném prestižními koncertními síněmi Rudolfiny, Smetanovy síně a Sálu Martinů, nýbrž na území městské části Prahy 3 – Žižkově. Je to odvážný a sympatický čin.

Tvůrcem této aktivity je zakladatel a umělecký garant, violoncellista a hudební pedagog doc. Mgr. Jiří Hošek. "Jen málokterá část Prahy se může pochlubit „svým hudebním festivalem“, píše v „Slově na úvod“ v programu koncertů starosta Milan Český.

Slavnostní zahájení festivalu bude 17. září v 16 hodin v Betlémské kapli v Prokopově ulici č. 4, a 24. září v 16 hodin je připraven koncert v kostele sv. Rocha s následnou vycházkou po hřbitovech.

Další se dočtete ve festivalovém programu, který je k dostání v trafice TTT na Olšanském náměstí i s předprodejem vstupenek na jednotlivé koncerty.

J. Polanecká

